

LA COVA AL LLARG DE LA HISTÒRIA

La història del puig de Randa està directament relacionada amb la figura de Ramon Llull. Segons la tradició, la cova serví de refugi a Llull durant el període que estigué a la muntanya. Durant aquest temps, Llull hauria rebut la il·luminació divina i, com a resultat d'aquella experiència tan simbòlica, el lul·lisme popular hauria sacralitzat l'espai i l'hauria convertit en lloc de veneració.

En aquest indret, i com a record d'aquell període, hi ha una placa commemorativa i s'hi erigí un monument dedicat al «Doctor il·luminat». Segons la tradició medieval, els eremites feien servir coves naturals com a refugi. Aquests rastres patrimonials remetent el visitant a la doble experiència de Ramon Llull: la conversió i la il·luminació.

Miniatura de la il·luminació de Randa i l'ensenyament a Paris (1274-1278). *Breviculum ex artibus Raimundi Lulli electum*. Thomas Le Myésier (1321).

No hi ha proves documentals que certifiquin la relació de Ramon Llull amb aquest indret específic, conegut també com la cova de Sant Ramon Vell. L'espai ha generat la seva pròpia història, que es pot dividir en tres etapes:

A. DES DEL 1274 FINS AL SEGLE XVI

Durant els segles XIV i XV, molt probablement el puig de Randa s'erigí com a muntanya sagrada, ocupat per eremites de diversa significació que tenien en

LA COVA AL LLARG DE LA HISTÒRIA

comú una certa sintonia amb l'experiència contemplativa de Ramon Llull. L'orografia de la zona i les característiques geològiques crearen en aquella zona una diversitat de covals i coves naturals, moltes de les quals eren utilitzades interinament com a habitatge o com a refugi per a bestiar.

En paral·lel a la consolidació de l'ermita del puig de Cura i els orígens de l'Escola de Gramàtica, es degué elaborar la llegenda de la cova, com el primer refugi i el més natural on Llull hauria madurat la seva vocació i compromís. El 1453, amb Pere Joan Llobet, hauria començat l'experiència de l'Escola. Durant el segle xv tan sols hi ha documentació relacionada amb les construccions del cim del puig de Randa. El 1509 apareix documentada per primera vegada l'existència d'una capella. Havien passat més de dos-cents anys des de la il·luminació de Ramon Llull.

El Puig de Randa a l'*Ars inventiva veritatis*.
Diego de Gumiel (1515).

Alguna referència documental o crònica? Binimelis (1593) i Mut (1650) destaquen que Llull hauria començat a escriure no en el cim de la muntanya, sinó a la falda del puig. Es creà una certa tradició que vinculava la il·luminació amb la redacció de l'*Art general* i l'ombra de la mata. Els historiadors dels segles xvi i xvii no parlen expressament de la cova, tan sols de la «falda del puig de Randa». Mentre, al cim del puig, hi havia una ermita. Vicenç Mut el 1650 es refereix a la mata escrita: «[...] apare-

ciósele Jesu Christo en figura de serafín encendido, y le mandó escriviesse el arte general y común para todas las ciencias; baxó a la falda del monte, y púsose a escribirla; acabada, advirtió, que avían quedado escritas las ojas de una mata de lentisco (donde estaba sentado) de diferentes caracteres, letras Griegas,

LA COVA AL LLARG DE LA HISTÒRIA

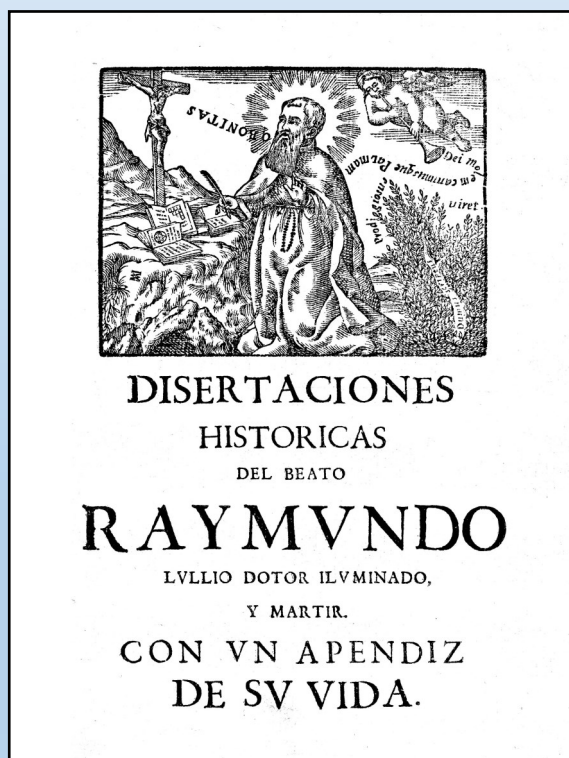
Hebreas, Caldeas, Latinas, Arábigas, y otras que no se conocen. Y todavía, quanta sojas han nacido hasta oy, han nacido escritas; y tengo yo algunas, en las quales admiro este prodigio».

B. DES DEL 1609 FINS AL 1913

Els cronistes i historiadors dels segles XVI-XVII (Binimelis, Dameto i Mut) no esmenten la cova. Introdueixen el tema de la mata escrita com un signe de la il·luminació i de l'encàrrec diví que tenia l'obra de Ramon Lull.

El segle XVIII és, per ventura, el més dinàmic, el més poètic i el més artífic. Temps creatiu, figuratiu, d'imatges i de llegendes. Creació del mite Lull?

Els historiadors contemporanis (segles XX-XXI) fan referència a la benedicció d'una església a l'indret de la cova de Ramon Lull. Un oratori minúscul beneït per Simó Bauçà, bisbe de Mallorca. Els cronistes i historiadors dels segles XVII i XVIII parlen de la capella de la cova de Ramon Lull. Una petita construcció amb un retaule de tova que fou restaurat al voltant de 1760 (Terrassa). Durant el darrer terç del segle XVIII la cova hauria sobrevingut un dels espais de confrontació extralítúrgica i extraacadèmica entre lul·lisme i antilul·lisme.

Coberta del llibre *Disertaciones históricas del beato Raymundo Lullio...* publicat a Mallorca a l'any 1700.

Destrucció: l'estructura de la cova durant el segle XIX representa una part destruïda a manera de roca tombada que hauria reforçat la llegenda de la persecució i de la destrucció dels espais on es nodria la devoció lul·liana. Els autors contemporanis (Sastre, Rotger i Ginard) esmenten el mestre de gramàtica Maties Puig com el darrer artífex o promotor de la destrucció dels darrers signes de presència lul·liana a l'indret, amb la crema de la mata escrita present a l'exterior del coval des del segle XIII fins al XIX.

LA COVA AL LLARG DE LA HISTÒRIA

C. DES DEL 1913 FINS A L'ACTUALITAT

L'agost de 1913, el bisbe Pere Joan Campins cedí el santuari de Cura als germans franciscans del tercer orde regular. El programa de restauració de l'indret lul·lià s'inicià amb la recuperació de l'espai de la Cova i ben aviat aquell lloc esdevingué punt de peregrinació del catolicisme illenc.

Estàtua de Ramon Llull al monastir de Cura. Imatge propietat de PHI- Consell de Mallorca.

Autor dels textos: Pere Fullana Puigserver.

©Consell de Mallorca. Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística. Direcció Insular de Patrimoni, 2019.